

BESTUURLIJKE NOTITIES BIJ DE EBOLA-AANPAK

– Reinout Woittiez –

Rob Riesmeijer beschrijft in *Ebola. Is Nederland eigenlijk voorbereid?* op een zeer zorgvuldige wijze welke technische en inhoudelijke vraagstukken aan de orde zijn bij de bestrijding van de ebola-uitbraak en hoe die vraagstukken worden aangepakt. De technisch-inhoudelijke internationale benadering lijkt zijn vruchten af te werpen, want ‘West Afrika temt ebola-uitbraak’, zo kopt *NRC Handelsblad* op 24 januari dit jaar. Er zijn ook wel enkele politiek-bestuurlijke noties, soms met een liberaal sausje, te koppelen aan de vooralsnog geslaagde internationale bestrijding van deze bijzondere epidemie.

De eerste bestuurlijke notie is dat bestrijding van infectieziekten altijd bovenlokale samenwerking (en in het geval van ebola zelfs internationale samenwerking) vraagt van bestuurders. Infectieziekten houden zich niet aan enige bestuurlijke begrenzing. WHO en VN bieden bij de bestrijding van zo’n indrukwekkende internationale epidemie welkome internationale verbanden waar de betrokken landen dankbaar gebruik van gemaakt hebben. Internationale samenwerking is in een dergelijk geval zeer gewenst en blijkt vrijwel vanzelfsprekend aanvaard te worden. De dynamiek van de internationale samenwerking bij de ebolabestrijding lijkt meer gedreven te zijn door gedeelde beelden over de te bereiken resultaten en leidt daarmee tot meer internationale slagkracht dan we op sommige andere vlakken zien (zoals bij het klimaatoverleg). De brede publieke internationale consensus over de mogelijke risico’s voor ons allen zal daarbij zeker een handje helpen.

De tweede bestuurlijke notie ligt in de dubbelheid van de risicoperceptie die in de aanpak van ebola-epidemie besloten ligt. Er zijn momenteel ca. 22.000 patiënten geteld, van wie er ca. 9.000 zijn overleden. En inmiddels ligt het percentage patiënten dat overleeft op ca. 60%. De internationale uitvoering van de ebolabestrijding is bij uitstek een voorbeeld van een hoog-technische en wetenschappelijk zorgvuldig onderbouwde rationele aanpak. Onze Nederlandse minister Edith Schippers heeft deze rationele aan-

pak ook stevig vastgehouden en om die reden ook geweigerd om bijvoorbeeld lichaamstemperatuurmetingen in te voeren bij binnenkomst op Schiphol, maar een aantal andere landen is daar wel toe overgegaan. Ondertussen is in de communicatie over en de beleving van het risico van ebola ook in Nederland de rationele nuance zoekgeraakt, en voor zover veel waar te nemen is er ook vanuit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport weinig moeite gedaan om aard en omvang van ebola in perspectief te blijven zien. Van een wereldbedreigende epidemie is nooit sprake geweest. Er zijn een heleboel andere wereldwijde infectieziekten, zoals griep, die jaar in jaar uit aanzienlijk veel hogere aantallen slachtoffers vragen, die we ‘normaal’ zijn gaan vinden en geaccepteerd hebben zonder te gaan denken in crisistemen. Zonder de dramatiek van ebola te kort te doen zou onze overheid ons best vaker mogen wijzen op het feitelijke perspectief waarmee we kunnen kijken naar aard en omvang van epidemieën. Liberalen kijken graag nuchter naar feitelijke risico’s en naar de effectiviteit van maatregelen. De ebola-epidemie kwam naar aard en omvang feitelijk nog niet in de buurt van een reguliere griep-epidemie.

De derde bestuurlijke notie met een liberale lading bestaat er uit dat de vraag gesteld moet worden hoeveel doorzettingsmacht er bij de overheid gelegd wordt in de context van een epidemiebestrijding. In hoeverre mag de overheid interveniëren in privéleven op basis van het vermoeden dat iemand besmet kan zijn en dus een nieuwe bron van infectie kan zijn? Een echte proportionaliteitsvraag. Kaci Hickox, de Amerikaanse verpleegster in de staat Maine, vocht afgelopen najaar haar gedwongen quarantaineperiode (21 dagen thuis zitten) aan. Het simpele feit dat ze in Siërra Leone ebolapatiënten behandeld had zou toch niet zonder meer reden tot huisarrest, pleinverbod en dus vrijheidsberoving mogen zijn, zo betoogde de advocaat van Hickox. Rechter La Verdiere was het met de advocaat eens: vrijheidsberoving van mevrouw Hickox kan niet zomaar op verdenking plaatsvinden. Daarvoor moet helder en

overtuigend bewijs aan de orde zijn. Waar het inperkings van bewegingsvrijheid van individuen betreft lijkt het voor de hand te liggen, naar Amerikaans voorbeeld, om dezelfde benadering te kiezen in het domein van infectieziektenbestrijding als in het domein van het strafrecht, namelijk uitgaan van helder, wettig verkregen en overtuigend bewijs. Vanuit liberale optiek kan er slechts met instemming naar de Amerikaanse benadering gekeken worden. De staat moet in beginsel uiterst terughoudend zijn met interventie in het privéterrein, ook wanneer infectieziekten aan de orde zijn.

Resumerend: de bestrijding van de ebola-epidemie brengt ons enkele bestuurlijke punten onder de aandacht. Ten eerste dat internationale verbanden bij bestrijding van epidemieën een groot goed zijn, ten tweede dat de overheid moeite moet blijven doen om de feitelijkheden van de aard en omvang van epidemieën in perspectief te blijven plaatsen en ten derde dat de overheid bij het honoreren van het publiek belang het individuele belang sterk moet blijven respecteren!

Dr. R.D. Reinout Woittiez is hoofdredacteur van Liberaal Reveil.